

MARIA MATILDE ALMENDROS

DESCOBRIM UN ARXIU DE POSTALS ADREÇAT A LA HISTÒRICA LOCUTORA

TEXT TONI VALL

La primavera de l'any 2007, Ràdio Nacional d'Espanya (RNE) va abandonar el seu històric edifici del passeig de Gràcia per anar a un altre emplaçament, de nova construcció, al recent i ambiciós districte 22@ del Poblenou.

Més de cinquanta anys d'estada en una seu que, no era cap secret, havia quedat desfasada i arcaica, però que era pura memòria del periodisme català i que va donar moltes històries a la radiodifusió i també moltes petites històries contingudes. Quantitat de professionals històrics de l'ens públic de comunicació van passar pels seus estudis i redaccions, milions d'oients al llarg de més de mig segle que van viure intensament tot el que sorgia de les ones radioelèctriques. L'arxiu sonor de RNE, sí, quin tresor, sortosament conservat i a l'abast de qui el desitgi consultar. Però què va passar amb una altra mena d'arxius? No pas sonor, sinó tangible, físic, de paper? Què va passar, per exemple, amb els milers de postals que els oients enviaven a l'emissora per participar en els programes de la casa, ja fossin concursos o magazins? Avui dia, la participació és 100% digital a través dels canals de comunicació dels programes i les emissores, però durant moltíssims anys la comunicació analògica era l'única via. I els serveis de correus treien fum.

Doncs bé, avui sabem que la mudança de RNE des del centre de Barcelona fins a la seva nova casa va comportar una abundant pèrdua d'història. Com ho sabem? Doncs perquè fa just dos mesos, als Encants de Barcelona, una de les seves parades no podia estar més atapeïda d'arxivadors, al seu torn atapeïts de postals. T'hi podies entretenir una bona estona mirant i remirant. José Luis Cidre, comerciant amb ull clínic i olfacte infal·lible, em va alertar: ¿has vist que totes les postals tenen el mateix destinatari, Radio Nacional? Caram, quina troballa! En efecte, érem davant l'immens arxiu de postals de Ràdio Nacional d'Espanya. Les postals que durant dècades els oients van enviar a l'emissora i que algú es va preocupar de classificar i guardar. Queda clar que, arribat el moment del trasllat, allò era una nosa i, com passa tantes vegades, calia desprendre-se'n. No vam poder treure l'entrellat del recorregut que, des del



INSTITUT CATALÀ DE LES DONES

2007, van fer aquells arxivadors plens de postals. Segurament van anar a parar a mans d'un comerciant de vell que els va emmagatzemar. I ara, quinze anys després, els Encants els acull.

LA HISTÒRIA D'UNA LOCUTORA MÍTICA

Observades i llegides amb paciència, les postals revelen una història bonica. La història de la gran Maria Matilde Almendros, locutora mítica de RNE, estimadíssima pels milions d'oients que entre el 1964 i el 1978 van ser fidelíssims al seu programa *De España para los españoles*, espai de participació pensat per connectar radiofònicament i emocionalment amb els ciutadans espanyols no residents a Espanya que treballaven fora de les seves fronteres. Un programa amb l'esperit fundacional de mantenir viu el sentiment de pertinença d'aquells que vivien fora del país. El lema no podia ser més clar: *"Un servicio de Radio Nacional de España en Barcelona dirigido a cuantos españoles nos sintonicen desde fuera de sus hogares"*. Quina era la mecànica? Els oients que volien podien enviar les seves postals demanant una cançó per dedicar-la a aquell familiar o amic que era lluny i que trobaven a faltar. Impressiona remenar les postals trobades i comprovar la varietat de peticions formulades. *"A ser posible para el próximo día 10 deseáramos dedicar la canción 'La escoba'. Con todo cariño a Avelino Puig en el día de su santo"*.

"Querida y simpática Maria Matilde Almendros, nos gusta mucho oír su linda voz y las canciones. Y si hiciera el favor de radiarnos la canción 'Tres cosas' de Los Tres Suramericanos, para nuestros sobrinos". Una altra postal, signada per Juan García, demana a Almendros saludar el seu germà i la seva tieta, que viuen a la ciutat francesa de Grenoble. Un nen de 7 anys, José Noguera, demana a la locutora *"para todos los españoles ausentes de su patria"* una cançó de Manolo Escobar i també una sardana. Un contrast ben interessant, un eclecticisme fabulós. Escobar és recurrent a les peticions *-Qué viva España, no falla-*, però també podem trobar-hi Joan Manuel Serrat, Los Panchos, Marisol, Me lo dijo Pérez, La Yenka i Antonio Molina. Gustos i preferències musicals que, a banda de ser clàssics, denoten també les aromes d'una època.

Pels atzars de la recerca documental que m'acompanya des de ja fa molt de temps, fa cinc o sis anys vaig poder localitzar un rastre que em va portar a poder adquirir també una petita mostra de la documentació personal d'Almendros: dos carnets professionals de Ràdio Nacional d'Espanya datats l'any 1968 i l'any 1970. Una altra troballa xocant, sens dubte, aquesta encara més misteriosa. Per quin motiu es va perdre aquesta documentació? Des de la seva mort, l'any 1995, fins que va caure a les meves mans, quin va ser el seu camí? Gairebé impossible esbrinar-ho. Maria Matilde Almendros (Manresa, 1922 - Barcelona, 1995) va ser tota una institució de la ràdio i el teatre. Recordada per moltíssims oients radiofònics com una veu càlida i una presència sonora imprescindible, va ser també dobladora i és reconeguda com una important introductora del català a la radiodifusió estatal. Ella va ser la protagonista d'un dels primers capítols del programa *Un tomb per la vida*, que Joaquim Maria Puyal va dirigir i presentar a TV3 la temporada 1993-1994. En aquell programa homenatge, Almendros recordava amb molta nostàlgia l'estima perenne dels oients que durant tants anys la van acompanyar des de l'altra banda de les ones i a través de les postals que rebia, dotzenes cada setmana, a Ràdio Nacional. Postals que són memòria, postals que s'han perdut, memòria esfumada. Tan sols una aroma intuïda. ●

